

ARCHEOLOGIE • BOUWHISTORIE

NOTA: PROGRAMMA VAN MAATREGELEN

MEISE, HOF TER WILDERWEG

A. DEVROE & G. BERVOETS
NOVEMBER 2020

COLOFON

Project

Nota – Meise, Hof ter Wilderweg

ID bekrachtigde archeologienota

ID 4935

Opdrachtgever

Van Poppel
Oude Liersebaan 233
2800 Mechelen

Opdrachtnemer

Annika Devroe Archeologie & Bouwhistorie bv
Langeneikenstraat 3
3582 Koersel
0472/59.31.41
annika.devroe@gmail.com
BE 0680.617.128

Erkende archeoloog: Annika Devroe, OE/ERK/Archeoloog/2015/00085

© 2020 Annika Devroe Archeologie & Bouwhistorie bv

Annika Devroe Archeologie & Bouwhistorie bv aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen. Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd of aangepast worden, opgeslagen worden in een geautomatiseerd gegevensbestand, en/of openbaar gemaakt worden in enige vorm of wijze ook, elektronisch, mechanisch, door fotokopie of enige andere wijze, zonder voorafgaandelijk toestemming van de opdrachtgever.

INHOUD

Inhoud	0
1. Gemotiveerd advies	1
2. Programma van maatregelen voor een archeologische opgraving van een site zonder complexe verticale stratigrafie	2
2.1. Afbakening.....	2
2.2. Wetenschappelijke doelstellingen	2
2.3. Voorwaarden.....	3
2.4. Opgravingsstrategie, -methoden, -technieken	3
2.5. Criteria bereiken onderzoeksdoel	4
2.6. Voorziene afwijkingen Code Goede Praktijk	4
2.7. Kostenraming en duur veldwerk	4
2.8. Actoren en competenties	5
2.9. Risicoanalyse	5
2.10. Bewaring archeologisch ensemble	6
3. Figurenlijst	7

1. GEMOTIVEERD ADVIES

Op basis van het bureauonderzoek (projectcode 2017I32) kon niet aangetoond worden of een archeologische site aanwezig is of niet.

Deze nota omvat de resultaten van een proefsleuvenonderzoek aan de straat Hof ter Wilderweg te Meise. Het terreinwerk werd van 12 t/m 13 november 2020 uitgevoerd.

In overeenstemming met het *programma van maatregelen*¹ is in november 2020 een proefsleuvenonderzoek (projectcode 2020J302) uitgevoerd. Er werden hierbij in totaal 16 spoornummers geregistreerd. Er werden in totaal 16 spoornummers geregistreerd. De antropogene sporen bestaan uit een bijgebouw en een aantal (paal)kuilen die in de ijzertijd of Romeinse tijd gedateerd worden en 2 kuilenclusters die in de nieuwe tijd gedateerd worden. Een 4-tal sporen zijn als natuurlijke fenomenen geclassificeerd. Van 1 spoor is de interpretatie allerminst zeker.

Het merendeel van de aangetroffen scherven is aangetroffen in een AE – horizont. Deze was vooral in de oostelijke helft van het terrein bewaart en bevatte een groot aantal scherven uit de ijzertijd en/of Romeinse tijd. Het gaat enerzijds om handgevormd aardewerk dat met chamotte verschaald is en anderzijds Romeins gedraaid aardewerk.

Gezien de aanwezigheid van een archeologische site, het voorkomen van een grote hoeveelheid vondstmateriaal in de bodemlagen onmiddellijk boven het sporenniveau en de beperkte oppervlakte van het projectgebied wordt geadviseerd om het volledige projectgebied op te graven.

¹ A. Devroe 2017b

2. PROGRAMMA VAN MAATREGELEN VOOR EEN ARCHEOLOGISCHE OPGRAVING VAN EEN SITE ZONDER COMPLEXE VERTICALE STRATIGRAFIE

2.1. AFBAKENING

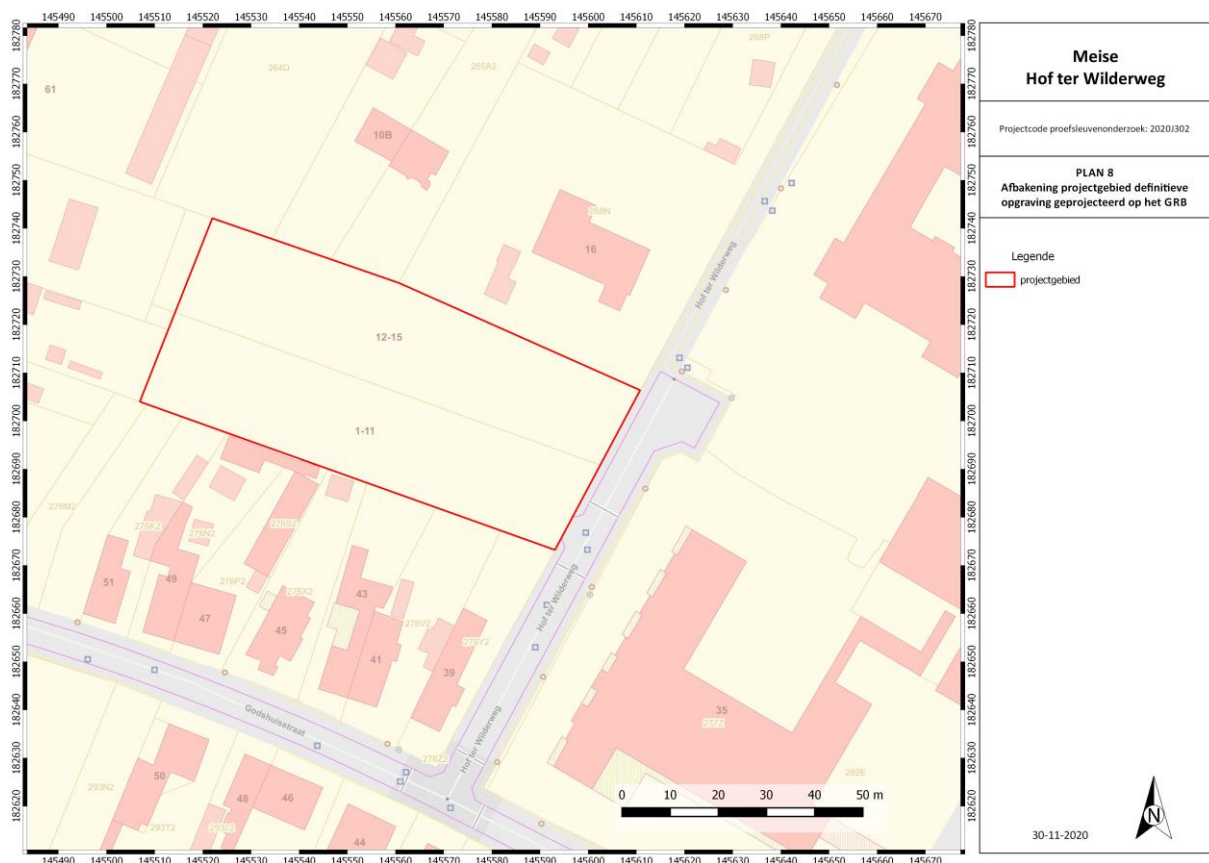
Locatie: Provincie Vlaams - Brabant, Meise, Hof ter Wilderweg

Bounding box: punt 1 (NW) – X 145506.87 Y 182742.11
punt 2 (ZO) – X 145610.83 Y 182673.22

Kadaster: Meise, afd. 2 Wolvertem, sectie F, percelen 269D (partim) en 272D (partim)

De resultaten geven aanleiding tot vervolgonderzoek. Het volledige projectgebied of 3760m² dient opgegraven te worden.

Het uiteindelijke archeologische niveau of vlak 1 is aangelegd in de E – horizont (WP5, WP6 en het oosten van WP4), Btg/E – horizont (WP1, WP3, westen van WP4) of in de Bt – horizont (WP2) in de top van de onverstoorte natuurlijke moederbodem. Vlak 1 is aangelegd tussen 27,53 m en 28,76 m TAW. Dit is ca. 50 cm tot 100 cm onder het huidige maaiveld.

Figuur 1: Kadasterplan met aanduiding op te graven zone

2.2. WETENSCHAPPELIJKE DOELSTELLINGEN

De doelstelling van dit onderzoek betreft het vervolledigen van de kennis aangaande de aangesneden site uit de ijzertijd of Romeinse periode.

Hierbij moeten volgende onderzoeksvragen beantwoord worden:

- ° Wat is de aard, omvang, datering en bewaringstoestand van de archeologische resten?
- ° Welke structuren zijn er aangetroffen? Is er sprake van een fasering?
- ° Zijn er sporen of vondsten aangetroffen die wijzen op een andere functie van de site dan die van een louter agrarische residentiële nederzetting?
- ° Tot welke periodes dateert het anorganisch vondstmateriaal?
- ° Wat verteld het anorganisch vondstmateriaal ons over de materiële cultuur?
- ° Wat kan het organisch vondstmateriaal zeggen over het voedselpatroon en de bestaanseconomie?
- ° Hoe verhouden de aangetroffen sporen en vondsten zich t.o.v. de nabijgelegen sites?
- ° Wat is de interpretatie en datering van de laag die in het proefsleuvenonderzoek als AE – horizont omschreven is en wat is de relatie met de archeologische sporen?
- ° Hoe veranderde het gebruik van het terrein doorheen de verschillende periodes?

2.3. VOORWAARDEN

Het onderzoek kan pas plaatsvinden indien heel het onderzoeksgebied beschikbaar is. Dit houdt in dat er zich ter hoogte van de geselecteerde zone geen afvalhopen, geen stockage van materialen en geen resten van kleine constructies bevinden die grondverzet bemoeilijken.

De weersomstandigheden dermate zijn dat ze een goede waarneming en onderzoek van sporen en vondsten toelaten. Indien nodig wordt de opgraving bij hevige regenval tijdelijk opgeschort en dient het vlak eerst op te drogen of wordt het water weggepompt.

2.4. OPGRAVINGSSTRATEGIE, -METHODEN, -TECHNIEKEN

Het gaat om een zone van ca. 3760 m² waar een archeologische opgraving wordt geadviseerd. Het gaat hierbij om een site zonder complexe stratigrafie. De bepalingen uit de desbetreffende hoofdstukken van de Code van Goede Praktijk zijn van toepassing.

Het vlak wordt aangelegd onder begeleiding van de veldwerkleider. De afgraving gebeurt door een graafmachine met rupsbanden en een platte bak. Bij de aanleg van de werkputten dient er gestreefd te worden naar zo groot mogelijke oppervlaktes om de relaties tussen sporen zichtbaar te maken. Indien bij de aanleg van de werkputten structuren aan het licht zouden komen dan dient de werkput uitgebreid te worden zodat deze in hun geheel geregistreerd kunnen worden. Het archeologisch niveau wordt geregistreerd volgens de Code van Goede Praktijk.

Tijdens de aanleg van het vlak dient de hoger gelegen vondstenlaag (AE – horizont) met een metaaldetector onderzocht te worden alvorens verder te verdiepen naar het sporenniveau. Metalen vondsten worden driedimensionaal ingemeten.

Na de aanleg van het vlak dient deze op korte termijn onderzocht en afgewerkt te worden zodat sporen niet degraderen door het openliggen. Sporen worden manueel gecoupeerd en afgewerkt met uitzondering van relatief vondstarme, diep reikende sporen (bvb insteek van waterputten, beerputten etc...) en het afwerken van grote vondstarme greppelstructuren die desgewenst machinaal afgewerkt kunnen worden. Indien machinaal verdiept of afgewerkt wordt gebeurt dit onder begeleiding en in lagen van maximaal 5 cm.

Er dient bronbemaling voorzien te worden indien dit noodzakelijk is om een veilig en kwalitatief onderzoek van diepe grondsporen, die reiken tot onder het grondwaterniveau, te garanderen. Om hierover uitsluitsel te krijgen wordt de diepte met een boor bepaald.

Alle vondsten, inclusief natuursteen en bouwkeramiek, die worden aangetroffen tijdens het aanleggen van het vlak, het opschaven, couperen en afwerken van sporen worden geregistreerd en verzameld. Een uitzondering hierop vormen vondsten uit sporen met een duidelijk recente oorsprong waarbij het volstaat het aangetroffen materiaal te beschrijven.

Staalname gebeurt volgens de Code van Goede Praktijk V4. Op basis van het vooronderzoek is niet te bepalen welke staalnames noodzakelijk zullen zijn. Voor de datering van sporen, structuren of lagen kunnen dendrochronologische stalen, houtschoolstalen of OSL-stalen genomen worden. Voor de economische en culturele vraagstellingen kunnen dierlijke resten, plantaardige resten interessant zijn indien aanwezig. Voor de landschappelijke vraagstellingen kan geologisch materiaal (bodemonsters), pollen, zaden en vruchten, hout en ander vegetatief materiaal nuttig zijn. De noodzakelijkheid van staalnames wordt besproken in overleg met de verantwoordelijke erfgoedconsulent.

Indien er tijdens de opgraving vondsten aan het licht komen die in aanmerking komen voor conservatie en restauratie worden specifieke maatregelen getroffen. Voor metalen voorwerpen geldt dat er radiografieopnames gemaakt moeten worden wanneer vorm en uitzicht door corrosie dermate verstoord zijn dat het identificeren onmogelijk is. Indien nodig wordt een conservator geraadpleegd.

Na beëindigen van het veldwerk wordt een archeologierapport opgesteld, dat de erkende archeoloog indient bij het agentschap. Na het assessment en de verwerking stelt hij vervolgens, binnen de decretaal bepaalde termijn, een eindverslag op, dat hij eveneens indient bij het agentschap.

2.5. CRITERIA BEREIKEN ONDERZOEKSDOEL

De archeologische opgraving wordt als succesvol beschouwd indien alle waargenomen archeologische entiteiten op een wetenschappelijke wijze onderzocht zijn, er een beargumenteerd antwoord op de onderzoeksvragen geformuleerd kan worden en het eindrapport wordt opgeleverd.

2.6. VOORZIENE AFWIJKINGEN CODE GOEDE PRAKTIJK

In principe worden alle onderzoekshandelingen uitgevoerd zoals voorgeschreven in de Code van Goede Praktijk V4 en de bijkomende bepalingen in het *programma van maatregelen*. Afwijkingen hierop worden beschreven en verantwoord in het archeologierapport.

2.7. KOSTENRAMING EN DUUR VELDWERK

De geschatte duur van het veldwerk wordt geraamd op 10 werkdagen met een veldteam van 4 personen. Er wordt een veldteam van minimaal 3 archeologen voorzien (1 veldwerkleider, 1 archeoloog-assistent, 1 archeoloog) die onder de autoriteit van een erkende archeoloog werken en een (assistent)-aardkundige.

Voor het assessment en de rapportering worden de erkende archeoloog en de veldwerkleider ingezet. Indien nodig wordt een materiaaldeskundige, fysisch antropoloog, natuurwetenschapper en conservator ingezet.

Voor natuurwetenschappelijk onderzoek van de staalnames, evenals voor conservatie wordt een stelpost voorzien. Voor natuurwetenschappelijk onderzoek en conservatie wordt ca. 20% van de totaalprijs (veldwerk en rapportage) voorzien als stelpost.

- Grondwerken (kraan+machinist)	3800 euro (excl. BTW)
- Werfinrichting	1000 euro (excl. BTW)
- Veldwerk	14000 euro (excl. BTW)
- Rapportage	7500 euro (excl. BTW)
- Natuurwetenschappelijk onderzoek	2500 euro (excl. BTW)
- Conservatie	2000 euro (excl. BTW)

De werkelijke kostprijs kan afwijken van de kostenraming. De raming is enkel indicatief en afhankelijk van de aangetroffen vondsten en monsters die geanalyseerd dienen te worden in functie van de vraagstelling.

2.8. ACTOREN EN COMPETENTIES

De opgraving gebeurt onder autoriteit van een erkende archeoloog. Voor de opgraving en rapportage ervan wordt deze bijgestaan door volgende actoren:

- 1 veldwerkleider: hij/zij heeft ervaring met het opgraven van sites uit de protohistorie in zandleembodems
- 1 assistent-archeoloog en 1 archeoloog (geen specifieke vereisten)
- Aardkundige of assistent-aardkundige met ervaring in bodem- en sedimenttypes die in het onderzoeksgebied voorkomen: De aardkundige staat in voor het onderzoeken, registreren en interpreteren van de aardkundige aspecten van het archeologisch onderzoek. De aardkundige rapporteert en overlegt met de veldwerkleider.
- De conservator (geen specifieke vereisten), fysisch antropoloog (enkel indien menselijke skelet- of crematieresten aangetroffen worden), natuurwetenschapper (kennis met betrekking tot C14-datering en andere dateringsmogelijkheden) en materiaaldeskundige (ervaring met materiaal uit de ijzertijd en Romeinse periode) worden wanneer nodig aangewend bij het veldwerk. Deze zullen voornamelijk bij het assessment en verwerking nodig zijn, maar waar tijdens het veldwerk vragen rijzen in verband met conservatiebehandelingen, staalname,... kunnen deze hun kennis aanwenden en richtlijnen leveren. Indien nodig dient een fysisch antropoloog bij het onderzoek betrokken worden. Ze rapporteren en overleggen steeds met de veldwerkleider.

2.9. RISICOANALYSE

Het archeologisch veldwerk wordt uitgevoerd in goede omstandigheden. Dit betekent o.m. dat:

- De werf wordt voorzien van voldoende signalisatie en eventuele omheining conform de vigerende arbeidswetgeving, wetgeving bodemverzet en veiligheid. Dit om eventuele ongelukken maar ook vandalisme aan de archeologische sporen te vermijden.
- De uitvoerder heeft een duidelijk zicht op de eventueel aanwezige leidingen.
- Omwille van de veiligheid dienen diepe coupes, profielen en putten profielen trapsgewijs verdiept te worden om instortingen van de wanden te vermijden.

2.10. BEWARING ARCHEOLOGISCH ENSEMBLE

Het opgravingsarchief (data en vondsten) is eigendom van de opdrachtgever. Deze dient het archeologisch ensemble te vrijwaren voor schade van eender welke aard. Voor de langdurige bewaring van de vondsten dienen eenvoudige gecontroleerde omstandigheden te volstaan (beperkte en geleidelijke schommelingen in temperatuur en luchtvochtigheid). Indien bijkomende maatregelen noodzakelijk blijken nadat het assessment van de vondsten is uitgevoerd zullen deze in het archeologierapport gespecificeerd worden. De opdrachtgever kan wel besluiten om het archeologisch ensemble over te dragen aan een erkend erfgoeddepot.

3. FIGURENLIJST

Figuur 1: Kadasterplan met aanduiding op te graven zone	2
---	---